

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ І МИСТЕЦТВО ПРЕЗЕНТАЦІЇ У ШКОЛІ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність А4 Середня освіта
Спеціалізація А4.01 Українська мова і література
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Виразне читання і мистецтво презентації у школі
Викладач (-і)	Залевська Оксана Михайлівна
Контактний телефон викладачів	(0342)59-60-74
E-mail викладачів	oksana.zalevska@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться в день проведення занять, а також щосереди з 13.50. Можливі консультації через онлайн ресурси за попередньою домовленістю.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Виразне читання і мистецтво презентації у школі» вивчається студентами першого курсу навчання у другому семестрі і має на меті оволодіння студентами-філологами майстерністю мовлення, виразного читання тексту із дотриманням норм сучасної української літературної мови, досконалого володіння мовними засобами та відтворення експресивно-емоційного змісту художніх текстів, навичок виразного читання різножанрових творів. Майстерне читання кращих зразків художньої літератури є ефективним засобом впливу на гармонійний розвиток не тільки професійної, а й особистої сфери студента, сприяє розвитку ініціативності, творчості. Опосередковано сприйняття літературного тексту включає в себе життєвий, читацький, естетичний та емоційний досвід, тому студенти першого, бакалаврського, рівня мають прискіпливо вивчати проблеми сприймання художніх текстів реципієнтами. Для майбутньої роботи вчителя-філолога - це надзвичайно важливо, тому студенти повинні отримати уявлення про структурний підхід у питаннях послідовності опрацювання тексту та взаємозв'язок сприйняття й аналізу художнього твору.</p> <p>Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, практичні та ігрові методи, інтерактивні комп'ютерні технології, самостійна робота.</p> <p>Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання дисципліни є вироблення у студентів навичок виразного читання різножанрових творів із дотриманням норм сучасної української літературної мови, оволодіння технікою читання, що сприятиме вмінню точно і виразно висловлювати думку, вивчення засобів логіко-емоційної виразності читання в їх органічному зв'язку і вміння ними користуватися; вивчення класифікації і принципів застосування позамовних засобів виразності в процесі читання та мовлення;</p> <p>Цілі вивчення дисципліни - уміння підготувати твір для читання та аналізу, виявлення особливостей читання і переповідання творів різних жанрів, а також загальних вимог до цього</p>	

процесу;

розвиток художніх смаків, почуттів та творчої уяви.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області й професійної діяльності вчителя.

ЗК 4. Здатність бути креативним, застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

ЗК 15. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.

ФК 3. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з державної мови, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 16. Здатність розвивати когнітивні, психомоторні, поведінкові механізми – пам'ять, увагу, критичне ставлення, почуття відповідальності та ін.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Знати мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, використання мовних одиниць у певному контексті.

ПРН 7. Уміти працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), віднаходити, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 10. Знати державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 19. Ефективно спілкуватися в науково-навчальній, соціально культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття

Загальна кількість

					годин 90			
Лекції								
практичні заняття					36			
самостійна робота					54			
Ознаки навчальної дисципліни								
Семестр		Спеціальність		Курс (рік навчання)		Нормативна / Вибіркова		
2		А4 Середня освіта		1		Нормативна		
Тематика навчальної дисципліни								
Тема			кількість годин					
			лекції		практичні заняття		самостійна робота	
			Денна	Заочна	Денна	Заочна	Денна	Заочна
Тема 1. Теоретичні основи виразного читання Предмет і завдання курсу в системі професійно-педагогічної підготовки вчителя. Суть виразного читання як самостійного виду мистецтва й етапи його розвитку. Зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Методологічні і теоретичні основи розвитку методики виразного читання. Розгляд специфіки дії словом.					4	2	2	5
Тема 2. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. Дихання та голос. Складники техніки усного мовлення: дихання; голос; дикція; орфоепія. Характеристика органів мовлення. Поняття дихання. Різновиди дихання. Фізіологічне та фонаційне дихання. Умови правильного дихання. Голос людини, його природа та різновиди. Чоловічі та жіночі голоси. Висотні характеристики голосів (низький середній, високий регістри). Інтенаційна виразність голосу.					4	2	5	5
Тема 3. Дикція у професійній підготовці вчителя-філолога. Артикуляція. Дикція. Значення дикції у професійній підготовці учителя. Поняття артикуляції. Артикуляція голосних звуків. Артикуляція приголосних звуків. Орфоепія як наука про правильну літературну вимову. Орфоепія. Норми орфоепії української літературної мови					2		5	5
Тема 4. Засоби логіко-емоційної виразності читання Інтенація як мовне явище на слуховому рівні сприймання. Мовні такти, їх значення для процесу читання, мовлення. Паузи, їх функціональні різновиди і тривалість. Наголос. Різновиди наголосу в українській мові. Логічні наголоси (тактові і головні) з урахуванням емоційної функції наголошених слів. Мелодика та її основні ходи. Темп мовлення і його варіювання. Позамовні (рухові) засоби виразності: поза жести,					4		5	5

міміка. Партитурні позначки.						
Тема 5. Практичне використання засобів логіко-емоційної виразності читання. Особливості читання творів різних жанрів. Літературознавчий аналіз твору: відомості про автора, вникнення в контекст. Розгляд теми, жанрових особливостей, форми викладу. Розгляд композиції й сюжету твору. Аналіз образів твору. Аналіз естетичних якостей твору. Дійовий аналіз твору: процес роботи над текстом, який розкриває і виявляє наскрізну словесну дію твору та основні етапи її розвитку. Визначення загальної мети уроку.			4	2	5	10
Тема 6. Особливості виконання байки. Алегоричність байки і специфіка бачення змальованих у ній подій. Оповідна манера виконання байки. Підготовка до читання байки (виконавський аналіз)			4	2	5	10
Тема 7. Читання поетичних творів. Особливості віршованої мови. Ритмічність і музичальність як своєрідні засоби виявлення емоційно-образного змісту поетичних творів. Вироблення навичок читання пейзажної, громадянської та інтимної лірики. Підготувати презентацію поетичного тексту (на вибір)			4		2	10
Тема 8. Особливості виконання драматичних творів. З'ясування історії написання, ідейної спрямованості, сценічного втілення. Читання в ролях. Читання однією особою. Роль перевтілення при виконанні монологу, діалогу, окремих сцен. Робота із студентами над виконанням підготовлених ними сцен.			4	2	5	10

<p>Тема 9. Читання прозових творів. Розкриття ідейно-художнього змісту твору. Особливості інтонаційного відбиття двох видів розповіді – від автора і я-героя. Характеристика образів, визначення ролі й типу оповідача. Усне переказування як підготовчий етап до правильного інтонування твору. Читання текстів.</p>			2		5	5		
<p>Тема 10. Особливості виконання казки. Розкриття жанрової своєрідності як епічного твору. Підготовка до читання: розбивка на композиційні та інтонаційні частини. Складіть казку на основі запропонованого вам малюнка. Зверніть увагу на структуру речень: вони мають бути короткими, без зайвих коментарів. Подайте характери персонажів у розвитку. Об'єднайтесь у групи і підготувати казку (на вибір)</p>			4		5	5		
<p>Тема 11. Творчі особистості. Цікаві постаті. Доповідь/реферат про цікаву постать, яка зробила певний внесок для української культури, сцени, виразного читання (на вибір студента)</p>					10	10		
ЗАГ.					36	10	54	80
6. Система оцінювання навчальної дисципліни								
<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Вид контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/sveiyt). Оцінювання здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів – 100. Загальні 100 балів включають: 20 балів за практичні заняття;</p>							

	<p>20 балів за самостійну роботу; презентаційний проєкт – 20 балів, індивідуальне завдання – 20 балів; 20 балів за контрольну роботу. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p> <p>Здобувач вищої освіти може отримати додаткові бали в межах неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/vvwxlh).</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота – 20 балів.</p> <p>Самостійна робота – 20 балів.</p>
Семінарські/практичні заняття	Максимальна оцінка – 100 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання 50% завдань під час вивчення навчальної дисципліни. При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення здобувачів вищої освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти (http://surl.li/vvwxlh).</p>
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному здобувачеві вищої освіти індивідуально, що відображено в електронному журналі. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві освіти після представлення результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно з розкладом практичних занять.

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/vystzz>), Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/fhjkjz>), Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/qwibaw>), Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/lympni>).

Відвідування занять. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/roqxqk>). Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/sveiyt>).

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/vvwxlh>).

8. Рекомендована література

Основна

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : посіб. за заг. ред. О. Сербенської. Львів : Світ, 1994. 152 с.
2. Адаменко, С. Система літературних ігор для уроків літератури у 10 класі. Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2009. № 7-8. С. 74-79.
3. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. 4-е вид., перер. і доп. К., 1997. 252 с.
4. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990. 232 с
5. Благун Н.М. Основи культури й техніки мовлення: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014, 41 с.
6. Бондар О. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
7. Вихованець І. Р. «Розмовляймо українською»: мовознавчі етюди. післямова А. Загнітка. К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2012. 160 с.
8. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Ін-т укр. мови НАН України. К. : КММ, 2014. 124 с.
9. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення : навч. посіб. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : «ОВС», 2002. 144 с.
10. Єлісовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. за ред. В. В. Різуна. К. : Агіка, 2008. 204 с.
11. Заболотний О., Заболотний В. Правильне мовлення. Київ: Літера, 2020, 224 с.
12. Зайцева З.Г. Техніка мови вчителя та гігієна його голосу. К., 1971. 116 с.
13. Загарук, О. Сцена ж - мій кумир - театр - священний храм для мене! :Сценарійське заняття про театр корифеїв. Українська література в загальноосвітній школі. 2006. № 1. С.31-36.
14. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Ліра К, 2006. 240 с.
15. Капська А.Й. Виразне читання. Практичні і лабораторні заняття. К., 1990.
16. Коваль, Г. П. Виразне читання в структурі уроку: [українська література]: навчальний посібник. Тернопіль : Астон, 2015. 174 с. ISBN 978-966-308-498-5 : 20,00
17. Літературна норма і мовна практика за ред. С. Я. Єрмоленко. К., 2013. 320 .
18. Олійник Г.А. Виразне читання. Основи теорії. К., 1995. 207 с.
19. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
20. Савчук, Н. Складання кіносценарію - інваріант моделюючої гри. Українська література в загальноосвітній школі. 2006. № 4. С.37-45.
21. Степанова О.І. Культура мовлення та виразне читання: навчально-методичний посібник. Рівне, 2016. 162 с.
22. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні ; Інститут української мови. К. : Наук. думка, 2015. 288 с.
23. Федієнко В. Основи швидкого читання. Харків: Школа, 2021.
24. Фостер Т.К. Читай як професор. Жвавий і захопливий посібник з читання між рядків.

Київ: Темпора, 2021, 344 с.

25. Яценко, Т. Формування компетентного читача. Українська мова і література в школі. – 2008, № 6. С.25-28.

Інформаційні ресурси

URL: <http://www.franko.lviv.ua/ifranko/franko.html>

URL: <http://www.shevchcycl.kiev.ua/>

URL: <http://www.slovyk.org/txt>

URL: <http://nspu.org.ua>

URL: <http://www.pysar.net/>

URL: <http://www.ji.lviv.ua/ji-library/lib-index.htm>

URL: <http://ukrlife.org/main/library.html>

Викладач:

кандидат філологічних наук, доцент

Оксана ЗАЛЕВСЬКА